

"Zwijgen / het zwijgen opgelegd worden"

Niet alleen tijdens oral history interviews vallen er stiltes. Vaak praten getuigen tientallen jaren niet over een bepaald onderwerp, bijvoorbeeld omdat er een stigma op het onderwerp zit of door maatschappelijke druk. Het kan ook zijn dat een getuige voorheen niet serieus werd genomen of nog geen terminologie had om erover te spreken.

Hieronder vind je samenvattingen van een aantal onderzoeken omtrent het zwijgen of het zwijgen opgelegd worden. Het eerste onderzoek betreft het zwijgen van Narcisse Praz, een schrijver die de stilte brak over seksueel misbruik in de Katholieke kerk. Het tweede onderzoek gaat over Seksuele intimidatie op de werkvloer in VS, voordat er publiekelijk over gesproken werd. Tenslotte wordt er ingegaan op de stigmatisering op tuberculose.

Romaine Girod: "Silences and speech on sexual violence in the Catholic Church in Switzerland"

Girod introduceert haar onderzoek "Silences and speech on sexual violence in the Catholic Church in Switzerland" waarin zij nagaat hoe schrijver Narcisse Praz de stilte over seksueel misbruik in de Katholieke Kerk doorbrak. Als kind werd Praz gedwongen opgenomen in het seminarie van Valais en daar door één van de paters van het seminarie seksueel misbruikt. Hij doorbrak zijn stilte, maar vervolgens werd hem weer het zwijgen opgelegd door de Kerk: "It was out in the open that he was abused, but the church covered it up... he [Narcisse Praz] was silenced", aldus Girod.

Na 30 jaar, in de jaren 80, schrijft Praz een boek waarin hij getuigt over zijn tijd in het seminarie. In dit boek gebruikt hij veel katholieke eufemismen. De meeste lezers lezen over de eufemismen heen en het grote publiek blijft tot begin jaren 2000 onwetend. Pas dan krijgen zijn boeken over die tijd een groter publiek. Praz doorbreekt met zijn boeken zijn eigen stilte, maar legt zichzelf door zijn taalgebruik tegelijkertijd ook het zwijgen op.

Praz is van tijd tot tijd zelf ook stil. Hij wil het dan niet over het onderwerp hebben. Girod merkt op dat er onder veel slachtoffers een soort moeheid ontstaat, nadat zij hun stem hebben laten horen. Mensen die meerdere keren getuigd hebben over hun trauma worden het beu om te blijven spreken over misbruik en geweld. Het is volgens haar daarom niet vreemd dat Praz het betreurt dat zijn boeken over het misbruik zijn andere boeken overschaduwden. Worden de boeken die over andere onderwerpen gaan het zwijgen opgelegd door zijn slachtofferschap?

Een laatste element van zwijgen vindt Girod in het gebruik van satire. Praz schrijft vaak op een satirische manier, die, volgens Girod, de brutaliteit van wat er werkelijk gebeurde, wegneemt. Je zou dus kunnen stellen dat satire een vorm van stilte is die de kracht en serieuzeheid van het onderwerp seksueel geweld ondergraaft.

Estelle Freedman: "Before "Sexual Harassment": Silence and Speech in U.S. Women's Oral Histories"

Estelle Freedman is Edgar E. Robinson Professor Amerikaanse Geschiedenis aan de Stanford Universiteit. In haar onderzoek "Before "Sexual Harassment": Silence and Speech in U.S. Women's Oral Histories" gebruikt Freedman oral history interviews als instrument om trauma's uit het verleden te analyseren.

Volgens Freedman is er binnen geschiedschrijving over seksuele intimidatie op de werkvloer een sterke oververtegenwoordiging van interviews met hoogopgeleide vrouwen. Hierdoor blijft een groot deel van de maatschappij onderbelicht. In haar onderzoek laat ze de stemmen klinken van vrouwen die seksuele intimidatie meemaakten, voordat het woord "sexual harassment" werd gebruikt. Deze term werd vanaf de jaren '70 geïntroduceerd. Omdat de vrouwen hun verhaal pas veel later doen, wordt dit vaak niet serieus genomen. Zo komen er vaak opmerkingen als: "praat jij er nu pas over?" Een veelvoorkomende conclusie hierbij is dat het vast "niet zo erg is geweest". Dit is volgens Freedman een vorm van het zwijgen opleggen aan slachtoffers.

Freedman vertelt het verhaal van een vrouw die getuigenis aflegt over haar werkplaats tijdens de Tweede Wereldoorlog. De toen 17-jarige vrouw vertelde dat ze door haar baas naar een kamer werd geleid met enkel een bed en dat ze daarna gewoonweg terug naar haar bureau ging. Alsof er niets gebeurd was. In die tijd was het heersende idee dat vrouwen seksuele aanvallen moesten vermijden. De vrouwen droegen verantwoordelijkheid voor seksuele intimidatie en moesten hun kleding zodanig aanpassen dat zij geen mannelijke aandacht zouden krijgen. Seksuele intimidatie die zich voordeed werd geminimaliseerd tot het idee "ze hebben me niet verkracht".

Freedman verdeelt de geïnterviewde vrouwen over twee groepen: 'de minimaliseerders' en 'de identificeerders'. De eerste groep getuigt in het interview van de geïnternaliseerde verantwoordelijkheid van vrouwen voor seksuele intimidatie. De tweede groep protesteert juist tegen de seksuele intimidatie die plaatsvond. De herinneringen van beide groepen laten zien hoe selectieve herinnering werkt. Een identificeerder herinnert zich dat zij samen met een vriendin protesteerde tegen de objectificatie van vrouwen, terwijl de vriendin, een minimaliseerder, zich dit niet herinnert.

In de interviews wordt vaak gezegd de houding toen was, dat 'mannen nu eenmaal zo zijn'. De vrouwen bereidden zich mentaal en fysiek voor op mogelijke intimidatie van mannelijke collega's en bazen. Seksuele vijandigheid en verbale en psychologische intimidatie van mannen naar vrouwen waren in die tijd onderdeel van de maatschappij. Voor de jaren '70 konden vrouwen nauwelijks ergens terecht met klachten, hierdoor was er ook een zekere onwil om hun verhaal te doen.

Tim Debroyer: "The End of Tuberculosis? Stigma and Silence in the Aftermath of Disease"

“Oral history invites those who have suffered catastrophies”. Tim Debroyer begint zijn presentatie met deze quote van oral historian Mary Marshall Clark. Debroyer interviewde patiënten en personeel van het sanatorium voor tuberculose in Sijsele. De patiënten verbleven een heel jaar in het sanatorium voor behandeling van tuberculose. In zijn onderzoek “The end of Tuberculosis? Stigma and Silence in the Aftermath of Disease” legt hij de nadruk op de effecten die tuberculose had op het lichaam én de geest van de geïnterviewde.

Debroyer concludeert in zijn onderzoek dat de patiënten de tijd ná de behandeling moeilijker vonden dan de tijd die ze in het sanatorium doorbrachten. De stigmatisering van mensen met tuberculose uitte zich in sollicitatieprocedures en op sociaal vlak. De geïnterviewden hadden na de tuberculosebehandeling moeite met het vinden van werk en voelden zich afgezonderd in de maatschappij.

Het verbaasde Debroyer hoe graag de geïnterviewden over hun ervaringen wilden spreken. Hij constateert dat de interviews een therapeutische waarde hebben. De getuigen beseften zich volgens hem pas tijdens het interview wat de impact van tuberculose was op hun leven. Vanwege de verzwegen en onderbewuste trauma's die tijdens het interviewen naar boven kwamen, besloot Debroyer de interviews samen met een therapeut af te nemen. Eén van zijn geïnterviewden merkt op: “Door het interview kon ik een nachtmerrie verlichten die ik probeer te vergeten, maar waar ik baat bij heb gehad om me te herinneren.” Tot slot meldt Debroyer dat degenen die bereid waren om te getuigen, mensen waren die beseften dat praten therapeutisch kan werken. “Maar”, voegde hij eraan toe: “Ze hadden wel een historicus nodig om hun verleden te begrijpen.”